

ಸಮತಾ ಪಂಜು

(ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ ಅವರ ಜೀವನ-ಕ್ರಾಂತಿ ದರ್ಶನದ ಲೇಖನಗಳು)

ಸಂಪಾದಕರು:
ಕುಪ್ಪಳ್ಳಿ ಎಂ.ಬೈರಪ್ಪ
ಹೇಮಲತ ಪಿ.ಎನ್.

ಸಮತಾ ಪಂಜು

(ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ ಅವರ ಜೀವನ-ಕ್ರಾಂತಿ ದರ್ಶನದ ಲೇಖನಗಳು)

ಸಂಪಾದಕರು:

ಕುಪ್ಪಳ್ಳಿ ಎಂ.ಬೈರಪ್ಪ
ಹೇಮಲತ ಪಿ.ಎನ್.

ಉಷಾ ಪ್ರಕಾಶನ

2542, ಹೆಬ್ಬಾಳ 2ನೇ ಹಂತ,
ರೇಣುಕ ಎಲ್ಲಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರ,
ಮೈಸೂರು-17

SAMATHA PANJU

Edited by

Kupnalli M. Byrappa & Hemalatha P. N.

Research Scholars

Kuvempu Institute of Kannada Studies

Mysore University

Manasagangothri, Mysore - 570006

Published by:

Usha Prakashana

2542, Hebbal 2nd Stage,

Near Renuka Yellamma Temple,

Mysore-570017

ISBN : 978-93-85351-48-8

Page : xx + 184 = 204

First Impression : 2015

Copies : 1000

© : By their respective Authors

Price : ₹ 150/-

Paper used : 64 gsm Maplitho

D.T.P. : Anukshana Creations

Cover Page Design : Kiran

Printed at : Kamal Impressions, Mysore

ಮುನ್ನುಡಿ

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಶಿಕ್ಷಕಿ, ಸಮಾಜಸೇವಕಿ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕಿ ಸ್ತ್ರೀವಿಮೋಚನಾ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿ. ಮೊದಲ ಕವಯಿತ್ರಿ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾದವರು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ. ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಚಲನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು. ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ. ಸ್ವತಂತ್ರಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದವರು ಈ ದಂಪತಿಗಳು. ಆದರೂ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಾಧನೆ ಹೋಗಲಿ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೆ ದಾಖಲಾಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಇತಿಹಾಸ ಎನ್ನುವುದೇ ನೆನಪುಗಳ ಮರುಕಟ್ಟೋಣವಷ್ಟೇ. ಇವು ಕೂಡ ಆಯ್ದ ನೆನಪುಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇತಿಹಾಸ ರಚಿಸುವವರು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಾಖಲೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಬೇಕಾದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳ ಹೆಸರು ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಾವು ಓದುತ್ತಿರುವ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೇಕರು ಇನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಣಿಹ ಪೂರೈಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆ ಅನುಪಮವಾದದ್ದು.

ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಜೀವನ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲು ಅಂದಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೋಟ ಅವಶ್ಯಕ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪುಣೆಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ

ಪಡೆಯುವಂತೆ ಕರೆ ನೀಡುವ ಕವಿತೆಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅವತರಣಿಕೆ ಹೀಗಿದೆ.

Go get education
Be self reliant, be industrious
Work-gather wisdom and riches
All gets lost without knowledge
We become animal without wisdom
Sit idle no more go get education
End misery of oppressed and forsaken
You have got a golden chance to learn
So learn and break the chains of caste
Throw away the Brahman Scriptures fast.

ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ನಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತು ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಾವು ಪಶುಗಳಂತಾಗಿದ್ದೇವೆ. ತಡಮಾಡದೆ ಆಲಸಿಯಾಗದೆ ಹೊರಡು ವಿದ್ಯೆಗಾಗಿ. ಕಲಿತು ಜಾತಿ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದುಹಾಕು ಇದೊಂದು ಸುವರ್ಣಾವಕಾಶ ಎಂದು ಕಲಿಯಲು ಕರೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಭಾವನ ಸುಮೋಧ ರತ್ನಾಕರ' ೧೮೯೩ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮುಗಿದ ಸಂತೋಷದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ.

Brahmans rule is now in ashes
Under the Englishmans whips and lashes
It is all for the good of poor.
Manus dead at English mother's door.

ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಮಾತೆಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ದಲಿತರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕುರಿತು ಕಠಿಣ ನಿಯಮಗಳ ಸಂಕೋಲೆ ತೊಡಿಸಿದ ಮನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಾಯಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯ ದಿಟ್ಟತನ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಂದು ದಲಿತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕವಿತೆ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಫುಲೆಯವರು ಸತ್ಯತೋಧಕ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದಾಗ ಅದರ ಜಾಲಕ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯ ಪಾಲೂ ದೊಡ್ಡದೆ. ಈ ಸಮಾಜದ

ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಗುಣವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರಗಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗಮನಿಸಿ ಡಾ.ಗುಂದೇಕರರು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರನ್ನು ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತಕಿಯೆಂದೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಲೋಕಸಾಹಿತ್ಯ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಬ್ಬ ಸಮಾರಂಭದ ಹಾಡುಗಳು ಬೀಸುತ್ತಿವೆ ದ್ವಿವಿಧ ಮತ್ತು ಸಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅತ್ಯಾವಿಷ್ಟವಾದ ಶೈಲಿ ಲೋಕಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂಥವಾಗಿವೆ. ಸ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನು ಅವರಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.' (ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಭಾರತಿ, ಪುಟ-೪೫).

ಹೀಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಥಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವರು. ಸಮಾಜದ ಬಲಿಷ್ಠ ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿಗಾಮಿಗಳನ್ನು ಎದುರುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಲವು ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಪತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತನುಮತಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಅಕೆ ಸಮಾಜಸೇವಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತನುಮತಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಅಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾತಃಸ್ವರಣೀಯಳು. ೧೮೯೭ರ ಮಾರ್ಚ್ ಹತ್ತರಂದು ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಕೆಯ ಶರೀರ ಲೀನವಾದರೂ ಅಕೆ ಗೈದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಚಿರಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ. ಆ ತಾಯಿಗೆ ಮಹಾಮಾತೆಗೆ ಇದೊಂದು ಮಡಿಸಮಾನ.

ಮಹಾಮಾತೆ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ ಅವರ ಜೀವನ-ಕ್ರಾಂತಿ ದರ್ಶನ ಕುರಿತಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ವೈಚಾರಿಕ ಅನುಸಂಧಾನದ ವಿಚಾರಪೂರ್ಣ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಹೋರಾಟಗಾರರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಒಳಮೋಟಗಳನ್ನು ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ಹೊತ್ತಿಸಿದ, ಈ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ (ಕ್ರಾಂತಿಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು) ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ದಿಕ್ಕೂಟ ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಸಮತಾ ಆಶಯದ ಕ್ರಮಪೂರ್ಣ ಸಂಗತಿ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಿತ್ರರೂ ಸಂಶೋಧಕರೂ ಆದ ಕುಬ್ಜಳ್ಳಿ ಎಂ. ಬೈರಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಹೇಮಲತಾ ಪಿ. ಎನ್. ಅವರು ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹರು. ಮಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪ್ರಕಾಶಕರಾದ ಓಂಕಾರಪ್ಪ ಅವರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

- ಡಾ.ವಿಜಯಕುಮಾರಿ.ಎಸ್.ಕರಿಕಲ್

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.